

YALAN VE KUL HAKKI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi dünyada ahirette aziz ve bahtiyar eylesin... Gönüllerinizin muratlarını, isteklerinizi, taleplerinizi, hacetlerinizi ihsân eylesin, revâ eylesin, bahşeylesin... Sizi iki cihanın hayırlarına erdirip sevindirsin; sevdiklerinizle, çoluk çocuğunuzla, yakınlarınızla, arkadaşlarınızla beraber...

Bugünkü cuma konuşmamı Avustralya'nın Brisbane şehrinden yapıyorum. Sydney'den bin km kadar daha kuzeyde olan bir kasaba... Kışa rağmen hava güneşli, bulutsuz mâvi bir gökyüzü var. Siz de yadırgamazsınız, Türkiye'de de hava güzelleşti bu sıralarda...

a.Yalan Yere Yemin Etmenin Cezası

Beş tane hadis-i şerif okuyacağım bugün. Birincisi, Ahmed ibn- i Hanbel, Müslim, Neseî, İbn-i Mâce ve diğer kaynaklarda bulunan bir hadis-i şerif. Peygamber SAS buyuruyor ki:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.122, no:137; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.246, no:5419; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.727, no:1409; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.260, no:22293; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.345, no:2603; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.90, no:9219; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.216, no:4838; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.179, no:20499; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.481, no:5980; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1139; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.968, no:46353 ve s.974, no:46370.

مَنْ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ، فَقَدْ أَوْجَبَ
اهْلًا لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا
رَسُولَ اهْلٍ، وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا؟ قَالَ: وَإِنْ كَانَ
قَضِيبًا مِنْ أَرَاكِ

(مالك، حم . م . ن . ه . طب . عن أبي أمامة)

RE. 408/1 (*Meni'ktataa hakka'mriin müslimin bi-yemînihî, fekad evcebe'llàhu lehü'n-nâr, ve harrame aleyhi'l-cenneh. Fekàle racülün: Yâ rasûla'llàh, ve in kâne şey'en yesîrâ? Kàle: Ve in kâne kadîben min erâk.*) *Sadaka rasûla'llàh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz dinleyiciler! Bu hadis-i şerif İslâm'ın adalete, doğru hüküm vermeye, hakkaniyete, insan haklarına, kişilerin mülkiyet haklarına, helâl kazanca, aldatmadan tertemiz bir şekilde kazanmaya ne kadar önem verdiğini gösteren, güzel bir bâriz nümûne oluyor. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Meni'ktataa hakka'mriin müslimin bi-yemînihî*) “Herhangi bir kimse ki, bir müslüman kişinin hakkını yemini ile, yemin ederek koparır, bir parça ondan alırsa; yâni yalan yere yemin edip bir müslüman kişinin hakkını koparıp alırsa; (*fekad evcebe'llàhu lehü'n-nâr*) Allah ona cehennem ateşini vacib kılar, gerekli kılar; muhakkak cehenneme girer o kişi... (*Ve harrame aleyhi'l-cenneh*) Ve cenneti ona haram kılar.

(*Fekâle racûlün:*) Bunu dinleyen sahabeden, mü'minlerden bir adam sordu: (*Yâ rasûla'llâh, ve in kâne şey'en yesîrâ?*) 'Eğer alınan şey küçük bir şeye, az bir şey de olsa böyle midir hüküm?..' (*Kâle: Ve in kâne kadîben min erâk*) 'Eğer misvak ağacının, bitkisinin bir dalı bile olsa...' buyurdu Peygamber Efendimiz.”

Hani dişlerini temizlemek için kullandıkları bir dal oluyor. O zamanlar diş fırçası vs. yok. Şimdi de kullanılıyor, sevabı çok... Onunla dişlerin temizlenmesini Peygamber Efendimiz çok harâretle tavsiye buyurmuş. Diş temizliğine, ağız temizliğine çok önem vermiş, güzel kokuya önem vermiş. Çirkin kokulardan temizlenmek için yıkanmaya, ağızını, burnunu yıkamaya, vücudunu yıkamaya önem vermiş. Bir de çok üzerinde durmuş, tavsiye buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Biliyorsunuz, misvak küçük bir dal parçası ve bu çöllerde yetişen sahipsiz ağaçlardan birisi... Bunlardan alıyorlar, sonra birkarış boyunda, şöyle 20-25 cm kesiyorlar. Sonra bunu dişlerine

sürttüğün zaman tel tel ucu telleniyor da, fırça gibi ağız temizliyor. Ayrıca içinde mikropları öldürücü, asitleri söndürücü bir maddesi var. O da ağızın dişetlerine sıhhat veriyor. Ağız hastalık yapıcı canlılardan da temizliyor. O bakımdan da fevkalâde tesirli bir şey...

Bir doktor kardeşim –Allah rahmet eylesin– söylemişti:

”—Misvak kullananlar, halkın büyük bir çoğunluğunda görülen diş kökü iltihabı hastalığından salim oluyorlar, ona tutulmuyorlar. Misvak kullananlarda o olmuyor, misvak onu geçiriyor.” diye, bilimsel olarak kendi mesleğinin sonuçlarını böyle bana bildirmişti.

Bir misvak parçası önemli bir şey değil. Çünkü kırdada dağda, bayırda, çölde bir insan dalından misvak yapılabilen ağacı görünce, bir parça kesip onu kullanabilir. Buna *erak* deniliyor. “Erak ağacından bir dalcık da olsa, böyledir.” buyuruyor Allah’ın Rasûlü, Peygamber Efendimiz, Muhammed-i Mustafâ SAS...

Yâni buradan anlıyoruz ki, yalan yere yemin etmek, yalan yere yemin edip de birisinin hakkını yemek, almak kesinlikle yok; cezası da bu kadar büyük... Hiç bir haksızlık yok... Hattâ İslâm’da yalan hiç yok, müslüman aslâ yalan söylemez! Hattâ şaka yapsa bile yalan söylemez, gerçeği latîfe olarak söyler.

Meselâ, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki: “—İhtiyar kadınlar cennete girmeyecek!”

Söz doğru; yâni ihtiyar haliyle girmeyecek. Ondan sonra da açıklama yapmış:

“—Sapasağlam, dipdiri, canlı, sıhhatli, sevimli bir kimse halinde olacak cennette...” diye buyurmuş.

Yâni, yalandan şaka bile yok... Bin bir türlü yalan dolan, ondan sonra “Nisan bir!” diyorlar, yalan provası yapıyorlar. Öyle yalan söylemek yok İslâm’da...

Ama bir de mahkemede, “Vallâhi, billâhi, tallâhi... Kur’an üzerine yemin ederim... Namusum üzerine, vicdanım üzerine yemin ederim...” deyip, yalan kıvırtıp hukuku saptırırsa, hakkı engellerse...

Ya da mahkemede olmasa bile çarşıda pazarda, mahallede, evde, köyde, şehirde yemin ediyor, “Vallâhi şu şöyledir.” diyor.

“—Bu mal senin mi?..”

“—Evet benim, vallâhi benim...”

Halbuki onun değil, yalan söylüyor. Yâni böyle de olabilir, ille mahkemede olma şartı yok.

Bir yalan yeminle bir müslümanın hakkını alan kimseye, Allah cehennem ateşini vacib kılar ve ona cenneti haram kılar. Onun için müslümanların hukuka, mülkiyet haklarına, doğruluğa, doğru sözlülüğe, adaleti korumağa çok dikkat etmesi lâzım!

Adalet gözümüzün bebeğidir.

الْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكَ

(*El-adlü esâsü'l-mülk*) “Adalet egemenliğin temelidir.” Adalet olmazsa toplum kokuşur, mahvolur. Suçlu ceza görmez, haklı da hakkını alamaz. Onun için adalet son derece önemlidir.

Bir millet geri olabilir, kusurlu olabilir, ibtidâî olabilir, basit olabilir, çağın gerisinde kalmış olabilir. Adil olursa, bunların hepsini

kısa zamanda düzeltir. Bir çobanın çalışkan çocuğunun atom alimi olduğu gibi, bakarsınız sonra ilerler. Ama adalet olmadı mı, her şey temelinden sarsılıyor, bozuluyor. Adaletli olmak ahlâkın en önemlilerinden birisidir. Onun için egemenliğin temeli adalettir denilmiş.

Her şey artık yalan yanlış üzerine bina edilmeye çalışılıyor. Tabii çamur üzerine bina yapılmaz. Temelsiz yere, çürük toprağa, heyelan bölgesine bina yapılmaz. Onun için adalet gitti mi her şey gidiyor. Ticaret gidiyor, aile hayatı gidiyor, kazanç haram oluyor. Kişiler arasındaki beşeri ilişkiler bozuluyor, kardeşler arasındaki ilişkiler bozuluyor, her şey mahvoluyor. Onun için adalet çok önemli...

Doğru söylemek lâzım, adaletle hükmetmek lâzım!

Kur'an-ı Kerim'de biliyorsunuz;

وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ

(النساء: ١٣٥)

(*Ve lev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) “Kendinizin aleyhine bile olsa, annenizin babanızın aleyhine bile olsa, akrabalarınızın aleyhine bile olsa adaletten ayrılmayın!” (Nisâ, 4/135) buyruluyor. Ki insan annesini babasını çok sever, onun için her şeyi yapar.

Şimdi bugün çevremize, toplumlarımıza bakarsak, eğer adalet varsa; ne iyi... Ama adalet yoksa, her türlü kanunsuz, uygunsuz işler yapılıyorsa; o zaman vaziyet çok fenâ!.. Önce adaleti temin etmek lâzım!..

Eskiden beri ben düşünürüm: İnsanlar niçin adalete gönül veriyor, niçin adaleti istiyor?.. Bu bir karşılıklı pazarlık mıdır?.. Yâni, “O benim hakkımı yemesin, ben de onun hakkını yemeyeyim. Hakkım yenilirse benim hoşuma gitmez; onun için ben de karşımdakinin hakkını yemeyeyim. Ben onların hakkını yersem, onlar da benim hakkımı yerler. Sonuç itibariyle benim hakkım zedelenmiş olur; yapmayayım!” filân.

Bu bir materyalist, maddeci mantık... Böyle de olabilir ama, İslâm böyle düşünmüyor; İslâm imanın gereği olarak adil olmayı emrediyor. Karşılıksız ve kendisinin aleyhine, ana babasının aleyhine bile olsa doğru olmayı tavsiye ediyor. Allah’ın rızasını kazanmak için doğru olmayı tavsiye ediyor. O daha tatlı, daha güzel bir şey...

O halde imanı kuvvetlendirmek lâzım! Bence hakimlerin imanlarının, sorumluluk duygusunun son derece kuvvetli olması lâzım! Yarın mahkeme-i kübrada, hakimlerin de muhakeme edileceğini bilmesi, ona göre davranması lâzım!.. İnanmayınca, kimsenin anlayamayacağı yerde ve şekilde insanlar kusur işliyorlar. Ama ahireti bilen insan, yalnız kaldığı zaman da suç işlemiyor. Onun için imanı kuvvetlendirmeye var gücü ile herkesin gayret etmesi lâzım!..

Ben askerlikteyken hatırlıyorum, herkes nöbeti kaytarmağa, başkasının üstüne atmağa çalışırdı. Ben imanlarının gereği olarak, “Allah yolunda bir saat nöbetçilik edenin gözüne cehennem ateşi değmeyecek!” diye düşünüp, nöbete şevk ile, aşk ile giden müslüman kardeşleri biliyorum. Hattâ bir yüksek İslâm enstitülü arkadaşımız konuşmasında, İslâm’da böyledir deyince; komutanı demiş ki:

“—Aman askerlere bir toplantı yapalım, sen bunu İslâmî bakımdan onlara anlat!” demiş. Yâni, “Nöbet tutmanın fazîleti, askerliği önemi, Allah yolunda cihad etmenin önemini anlat!” demiş.

İman oldu mu, her şey güzel oluyor; askerlik de güzel oluyor, nöbet de güzel oluyor, hakimlik de güzel oluyor, ticaret de güzel oluyor, ailevî ilişkiler de güzel oluyor, toplumsal ilişkiler de güzel oluyor. İman gitti mi, Allah’tan korkmadığı için o insandan korkmak lâzım, her şeyi yapabiliyor. Bir sürü haksızlık yapılıyor, bir sürü mahkemelik iş, bir sürü polislik iş ortaya çıkıyor.

İslâm bunu kökünden temizliyor. Yâni sivrisinekleri tek tek yakalayıp öldürmekle bitmiyor, bataklıkları kurutunca bitiyor, öyle yapmak gerekiyor.

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Biz de kendi hayatımızda, işte bir imtihan hayatı yaşıyoruz, yaşayacağız. Ondan sonra —Allah iman selâmetliği versin— hepimiz bir gün ecel şerbetini içip kabre konulacağız. Ölümü

tadıp ahirete göçeceğiz. Mahkeme-i kübrâda hesap vereceğiz diyerek, her işimizi Allah'ın rızasına uygun yapmağa, adaletli olmağa, doğru sözlü, doğru özlü olmağa dikkat edelim! Özellikle yemine dikkat edelim, boş yere yemin etmeyelim!..

Artık yemin günlük konuşmaların, şakaların bir parçası olmuş, her türlü yalana “*Va'llâhi, bi'llâhi...*” denilerek destekleme sağlanıyor. Halbuki söylenen söz yalan oluyor, bir de yemin edilmiş oluyor. Bu çok tehlikeli bir durum!

Mümkün olduğu kadar yemin etmeyelim! Yemin edersek, doğru şey üzerine yemin edelim! Hak yemeyelim, hak yemek isteyenlere destekçi olmayalım! Mahkemede yalan yemin ile yalancı şahitlik yapmayalım!..

b. Bir Mü'mini Sevindirmek

Sevgili kardeşlerim, ikinci hadis-i şerif... Abdullah ibn-i Mübarek kitabına yazmış, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

مَنْ أَقْرَبَ بَعِيْنِ مُؤْمِنٍ، أَقْرَبَ اِهْلِلْ بَعِيْنِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(ابن المبارك عن عبید اهلل بن زحر مرسال)

RE. 408/3 (*Men ekarra bi-ayni mü'minin ekarra'llâhu bi-aynihî yevme'l-kıyâmeh.*) “Kim bir mü'minin gözünü, gönlünü serinletirse, Allah onun gözünü kıyamet gününde serinletir.”

² Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.239, no:685; Ubeydullah ibn-i Zahr Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1194, no:43087; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.42, no:21442.

Göz serinletmek, gönül serinletmek sevindirmek demek... Arapça'da böyle tabir edilmiş; gönlünü hoş etmek demek. Bir insanın, hani sevindiği zaman yüzü güler, gözlerinin içi güler diyoruz ya...

“—Ne oldu, böyle tatlı tatlı gülüyorsun, gözlerinin içi gülüyor; ne oldu?..”

“—Bir habere sevindim de ondan...” filân diyoruz ya, onun gibi bir tabir bu.

Kim bir müslümanın gözünü serinletirse, yâni onu sevindirirse, gönlünü hoş ederse, gönül alırsa, gönül yaparsa, sevindirecek bir davranışta, bir ikramda, bir tavırda bulunursa; Allah da onun kıyamet gününde gözünü serinletir, yâni Allah da onu sevindirir. Allah'ın sevindirmesi, onu affetmesi, mağfiret etmesi, mükâfatlandırması tarzında tecelli eder; çok güzel...

Onun için biz burada gönül yapmağa, gönülleri hoş etmeğe dikkat etmeliyiz. Gönül kırmamağa dikkat etmeliyiz. Kimsenin kalbini, gönlünü yıkmamağa, kırmamağa dikkat etmeliyiz. Kimseyi üzmemeye gayret etmeliyiz.

Bir imtihan dünyasına geldik, burada bir müddet yaşayacağız, gideceğiz.

*Ben gelmedim dâvî için,
Benim işim sevi için;
Dostun evi gönüllerdir,
Gönüller yapmaya geldim.*

Çok sevdiğim bir dörtlüğü Yunusumuzun; *rahmetu'llàhi aleyh, rahimehu'llàhu rahmeten vâsiah...* “Ben buraya, bu dünya hayatına boş bir iddia, palavra için gelmedim; ben sevmek için geldim. Benim hayattaki en mühim işim sevgi... Gönül yapmaya geldim, gönülleri sevindirmeye geldim. Çünkü kalpler, gönüller Allah’ın evidir. Onun için gönül yapmaya geldim.” diyor.

Sevgili kardeşlerim! İnsan gönlünden Allah’a inandığı için, gönlü Allah’ın evi olarak söylüyor. Gönül yapmanın hayatının amacı olduğunu, en büyük işi olduğunu söylüyor. Hakîkaten de başarmış; hâlâ ilâhileri ile gönlümüzü yapıyor, gönlümüzü şenlendiriyor. Gönlümüzü hoş ediyor, sevap kazanıp duruyor. Allah böyle bizi de tatlı dilli, güleç yüzlü, kalp kırmayan, herkesi sevindiren, herkesin duasını alan kimselerden eylesin...

Hazret-i Ali Efendimiz latifeci bir kimseymiş, yemin etmiş; “—Vallàhi ömrümde kimseye iyilik yapmadım, kötülük yapmadım.” demiş,

Oradan maksadı ne: İyilik yaptıysam, sevabı bana gelecek; kendime iyilik yapmışım demektir. Kötülük yapmışsam, cezası bana gelecek; demek ki, kendime kötülük yapmışım. İyilik veya kötülüğü başkasına yapmadım, sanki kendime yaptım demiş oluyor. Böyle bir nükte ile ifade etmiş oluyor.

Onun için sevgili kardeşlerim, bizim de hayatta amacımız gönül yapmak olmalı! Yunus’un yolu doğru...

Biz de Yunusumuzun yolundan, dinimizin imanımızın gereğini, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinin, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin icabını yapmağa devam edelim!

Dinimiz güzel, dinimiz hak din.. İmanımız sağlam, doğru, mantıklı, ilmî, her şeyimiz güzel el-hamdü lillâh; biz bırakmayalım! Dinimizin, imanımızın yolunu, Yunusumuzun, Mevlânâmızın yolunu bırakmayalım!..

Niye Yunus diyoruz, Mevlânâ diyoruz; niye ikide birde o mübareklerin ismini zikrediyoruz?.. Onlar samîmî müslümanlar... Onlar İslâm'ı samîmiyetle uyguladılar; eserlerine, sözlerine bu samîmîyetlerini döktüler. Samimiyetlerinin eseri olan sözlerini seviyoruz. Onun için onları misal gösteriyorum.

Misal göstermek, öğretim için çok önemlidir. Bir şeyi uzun uzun anlatmaktansa, kısa yoldan misalini gösterirseniz anlar herkes...

“—Nasıl bir insan olayım?..”

“—Yunus gibi ol!..”

Şimdi birçok kardeşimiz var, gözümün önüne geliyor; çocuğunun ismini Emre koyuyor veya Yunus koyuyor. Neden?.. Onu sevdiği için... Güzel!.. Biz de o yoldan ayrılmayalım! İnşâallah herkesi sevindirelim, kalp kırmayalım, sonra pişman olacak iş yapmayalım!..

Birçok kimse, günlük hayatın kısır çekişmeleri içinde bunları anlayamıyor ve çok kalp kırıyor.

Hele hele bir insan yüksek mevkilerde olur, sorumluluk makamlarında olur da halkın kalbini kırarsa, ne kadar kötü olur. Cenâb-ı Hakkın rızasına aykırı iş yaparsa, ne kadar fena olur, ne kadar büyük yanlış olur. Onun telâfisi ne kadar zor olur. Sonra pişman olsa, ağlasa, gözyaşı dökse bile, kul haklarını Allah-u Teâlâ Hazretleri affetmiyor. “Git onunla helâlleş!” buyuruyor.

Adam esiyor, tozuyor, zulmü yapıyor, ihtiyarladıktan sonra aklı başına geliyor. Ölüm döşeğine düştüğü zaman, eli ayağı titremeye başladığı zaman, “Ben de mü’minim, ben de müslümanım!” diyor, camiye gitmeğe başlıyor. Ama o eski kul haklarını Allah ondan soracak!.. En iyisi, kul hakkını hiç üzerine almamak, sevgili kardeşlerim!

c.İstiğfarı Çok Yapmanın Faydası

Üçüncü ve dördüncü hadis-i şerifler aşağı yukarı zikir üzerine... Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:³

مَنْ أَكْثَرَ مِنَ السِّتِّغْفَارِ، جَعَلَ اِهْلَلْ عَزَّ وَجَلَّ
لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا، وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا، وَرَزَقَهُ
مِنْ حَيْثُ أَلَّ يَحْتَسِبُ

(حم. وابن السنی، ك. هب. عن ابن عباس)

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.248, no:2234; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.291, no:7677; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.439, no:645; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.118, no:10290; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.57, no:2423; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XV, s.37, no:3655; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.722, no:2069; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.45, no:21452.

RE. 408/6 (*Men eksera mine'l-istiğfâri, ceale'llâhu azze ve celle lehû min külli hemmin feracen, ve min külli dîkîn mahracen, ve razekahû min haysü lâ yahtesib.*)

Ahmed ibn-i Hanbel, Hâkim ve diğer kaynaklarda Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men eksera mine'l-istiğfâri*) “Kim ‘*Estağfiru'llâh el-azîm...* Tevbe yâ Rabbî, affet yâ Rabbi!’ diye tevbeyi, istiğfarı, o cümleden olan sözleri, faaliyetleri çok yaparsa, çok istiğfar ederse; (*ceale'llâhu azze ve celle lehû min külli hemmin feracâ*) Aziz ve celîl olan Allah, ona her sıkıntıdan bir çıkış yolu yaratır, her üzüntüden onu sevince çıkartır; (*ve min külli dîkîn mahracâ*) her darlıktan bir çıkış noktasına ulaştırır, darlıktan kurtarır; (*ve razekahû min haysü lâ yahtesib*) ve onu hiç ummadığı, beklemediği yerden mükâfatlandırır, rızıklandırır. Rızık verir, mükâfat verir, nimet verir, rahmet eder.”

Onun için tevbe ve istiğfarı çok yapacağız aziz ve sevgili kardeşlerim! Büyüklerimiz, tasavvuf yolunun büyükleri, mübarek evliyâ büyüklerimiz, tarikat büyüklerimiz, hadis-i şerifleri okuyarak hayatlarında uygulamış, işi sözde bırakmamışlar. Mübarek insanlar, sâlih insanlar, ilmiyle amel insanlar hep böyle geçirmişlerdir ömürlerini...

Siz de tevbe ve istiğfarı çok yapın!.. “Affet beni Allahım!” deyin, “Benim kusurlarım çok...” deyin! Kusurlarınızı düşünün, gözyaşı dökün, bir daha yapmamağa niyetlenin! Yanlış yoldan dönün, doğru yola girin! Allah tevbe edeni, istiğfar edeni, yanlıştan döneni sever, bağışlar, affeder.

Yanlış yolda yürümenin sonu yok! Çıkamaz sokaktaki insan, yolun çıkamaz olduğunu sonunda anlar, dönmek zorunda kalır ama, iş işten geçmeden olmasın bu...

Buralarda bazı sokaklara bakıyorum, baş tarafına levhayı koyuyorlar: (*No true road*) “Yol devam etmiyor, bu yol çıkamaz yol, arkası yok bunun, bir noktada bitecek!” demek. İnsan oraya girmiyor. “Bu yol benim aradığım adrese gitmiyormuş, buradan çıkamazmışım öbür tarafa...” diye girmiyor.

Amacına ulaştırmayan çıkamaz yollarda yürüyorsa bir insan ne yapacak?.. O zaman dönecek. Dönüş nedir?.. Tevbedir, istiğfardır. İnsanın kendi kendisinin hatasını anlaması büyük fazilettir. Hatalarımızı idrak edelim!..

Birçok insan hatasında inat ediyor, ısrar ediyor. Hatâda ısrar çok büyük bir belâdır, suçtur. Küçük suçlar bile ısrar edildiği zaman büyür. Küçük bir günah işliyor, önemsiz bir günah işliyor ama, laf dinlemiyor, söyleyenlerin sözlerini kabul etmiyor, o küçük işi yapmağa devam ediyor.

Ha, işte o küçük günah ısrarla büyür:⁴

الْكَبِيرَةَ مَعَ اِلسْتِغْفَارِ، وَالْصَّغِيرَةَ مَعَ اِلْإِسْرَارِ

(الدیلمی عن ابن عباس)

(*Lâ kebîrete mea'l-istiğfar*) “İstiğfarla büyük günah kalmaz; (ve *lâ sağîrate mea'l-ısrâr*) ısrar ile küçük günah kalmaz, günah büyümektedir.” Neden?.. Günah küçüktü ama ısrar ediyor; ısrar fenâ yapar vaziyeti... İsrarı bırakmalı, günahı bırakmalı, yanlış yolu bırakmalı, çıkmaz yoldan dönmeli; tevbe ve istiğfarı çok yapmalı insan...

O zaman, Allah üç mükâfat veriyor: Üzüntülerini sevince çeviriyor, darlıktan genişliğe çıkartıyor, ummadığı noktadan rızıklandırıyor. Yâni, tevbe ve istiğfar edene rızık da geliyor, kazancı da bol oluyor. Ne yapması lâzım?.. İyi kul olmağa yönelmesi, tevbe ve istiğfarı çok yapması lâzım!..

Onun için, hepinize rica ediyorum. Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde:⁵

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.199, no:7994; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.456, no:7268; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.44, no:853; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.218, no:10238; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2072, no:3071;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XVI, s.452, no:17251.

⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.261, no:18320; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.I, s.301, no:886; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.218, no:621; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.57, no:29448; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.116, no:10278; Taberânî, *Dua*, c.I, s.514, no:1832; Ebû Berde Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.739, no:2117; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.117, no:25692.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، تَوَبُّوا إِلَىٰ اِهْلِلِ وَاسْتَغْفِرُوهُ! فَإِنِّي
أَتُوبُ إِلَىٰ اِهْلِلِ وَأَسْتَغْفِرُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِئَةَ مَرَّةٍ

(حم . ش . عن أبي بردة عن رجل من المهاجرين)

(*Yâ eyyühe'n-nâs, tûbû ila'llàhi ve'stağfirûh*)
“Ey insanlar, Allah'a tevbe ve istiğfar edin!
(*Feinnî etûbü ila'llàhi ve estağfirûhu fî külli
yevmin miete merreh.*) Muhakkak ki ben,
günde yüz defa tevbe ve istiğfar ediyorum.”
buyurmuş. Siz de günde en az yüz defa istiğfar
edin!

Bir başka hadis-i şerif var, o daha güzel, onu
da söyleyeyim. Her namazın arkasından yetmiş
defa istiğfar etmenin çok mükâfatı olduğunu,
Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde
şöyle buyurmuş:⁶

مَنْ اسْتَغْفَرَ اِهْلِلَ عَزَّ وَجَلَّ سَبْعِينَ مَرَّةٍ فِي دُبُرِ
كُلِّ صَلَاةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الذُّنُوبِ، وَلَمْ
يَخْرُجْ مِنَ الذُّنُوبِ حَتَّىٰ يَرَىٰ أَزْوَاجَهُ مِنَ الْحُورِ،
وَمَسَاكِينَهُ مِنَ الْقُصُورِ

(الديلمى عن أبي هريرة)

RE. 402/15 (*Meni'stağfera'llàhe azze ve celle
seb'îne merreten fî dübüri külli salâtin*) “Kim
aziz ve celîl olan Allah'a, her farz namazın
arkasından yetmiş defa istiğfar eylerse,

⁶ *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.734, no:2104; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXI,
s.436, no:45703.

‘*Estağfiru’llâh*’ derse; (*gufira lehû me’ktesebe mine’z-zünûb*) o zamana kadar işlemiş olduğu bütün günahları mağfiret olunur. (*Ve lem yahrücü mine’d-dünyâ hattâ yerâ ezvâcehû mine’l-hür, ve mesâkinehû mine’l-kusûr.*) “Ahir ömründe vefat edeceği zaman, dünyaya veda edeceği zaman, dünyadan çıkıp ahiret alemine göçeceği zaman, dünyada hurilerden zevcelerini ve cennetteki meskenleri hangisi ise o köşkleri görmeden vefat etmez, ayrılmaz.”

Onun için, her namazın arkasından yetmiş defa “*Estağfiru’llâh...*” deyiverin, bu mükâfatı kazanın!..

d. Zikir ve Münafıklıktan Kurtuluş

Bu hadis-i şerif de zikirle ilgili... Ebû Hüreyre RA rivayet etmiş ve bütün râvîleri güvenilir kişilerdir diye de kaydetmiş Hocamız Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhânevî Efendimiz Hazretleri...

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:⁷

نُ أَكْثَرَ ذِكْرٍ أَهْلًا، فَقَدْ بَرِيَءٌ مِنَ النِّفَاقِ

(ابن الشاهين فى الذكر عن أبى هريرة ورجاله ثقات)

RE. 408/7 (*Men eksera zikri’llâh, fekad berie mine’n-nifâk.*) “Kim Allah’ın zikrini çok yaparsa, münafıklıktan beraet etmiş, kurtulmuş, o töhmetten sıyrılmış olur.” Yâni münafık olmaz demek, bu çok önemli...

⁷ Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VII, s.86, no:6931; Taberânî, *Mu’cemü’s- Sağîr*, c.II, s.172, no:974; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.415, no:576; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.638, no:1827; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XX, s.45, no:21451.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! İnsan mü'minken bazı işlerinden dolayı münafıklık durumuna düşebilir. Münafık ne demek?.. İçi başka, dışı başka demek... O duruma düşebilir insan. Onun için, münafıkların sıfatlarından bir tanesi de nedir; ayet-i kerimeden söyleyeyim:

إِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ
وَالَّذِينَ يَذُكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

(النساء: ١٤٣)

(*Veizâkâmû ile's-salâti kâmû kûsâlâ*) “Kalktıkları zaman namaza tembel tembel kalkarlar.” Demek namaz kılıyorlar ama isteyerek değil... (*Yürâüne'n-nâs*) Mürâilik yaparlar, riyâkârlık yaparlar. (*Ve lâ yezkürûna'llâhe illâ kalîlâ.*) Allah'ı da anarlar, ama az anarlar.” (Nisâ, 4/142)

Demek ki, Allah Allah, hem namaz kılıyor, ama namazı tembel tembel kılıyor... Zikir yapıyor ama, zikri çok az yapıyor, Allah'ı çok az zikrediyor. İşte bu, münafıklığın alâmeti oluyor. Onun için bu duruma düşmemek lâzım! Bu durumda ise, insanın kendisini toparlaması lâzım! “Eyvah! Bende münafıkların hallerine benzer haller var!” deyip, hemen kendisini toparlaması lâzım!..

Münafığın sıfatı nedir?.. Meşhur hadis-i şerifi biliyorsunuz:⁸

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَالِثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذِبًا، وَإِذَا وَعَدَ
أَخْلَفَ، وَإِذَا أُوْتِمِنَ خَانَ

(حم.خ.م.ت.ن. عن أبي هريرة؛ ابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 5/4 (Âyetü'l-münâfikı selâsün) “Münafığın alâmeti üçtür: (*İzâ haddese kezebe*) Konuştuğu zaman yalan söyler. (*Ve izâ vaade ahlefe*) Vaad ettiği zaman va'dini tutmaz. (*Ve ize'tümine hâne*) Kendisine güvenilirse, güvenci boşa çıkartır, hıyanet eder.” Yâni zikzaklı gidiyor, kaypak adam oluyor.

Müslüman öyle değildir ama, bazen o sıfatlara düşebilir. Namazı zorla kılıyorsa; demek ki içine münafıklık girmek istiyor, şeytan onu münafık yapmak istiyor. Namazı sevecek, mürâilik yapmayacak. Allah'ın zikrini az yapmayacak.

Bazıları Allah'ı zikrediyor; sevgiden... İnsan bir şeyi sevdi mi, çok zikreder. Dervişler, Yunuslar

⁸ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.21, no:33; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.78, no:59; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.19, no:2631; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.116, no:5021; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.357, no:8670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.406, no:6533; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.206, no:4803; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.85, no:11240; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.329, no:11127; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.59; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.426, no:8315; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.46, no:118; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.35, no:53; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.35; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.IV, s.475, Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.167, no:842; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.19, no:22; *Câmiü'l- Ehâdîs*, c.I, s.53, no:60

Allah'ı çok zikretmişler. Neden?.. Allah aşkı var da ondan... Allah aşkı olan insan, Allah'ı çok zikreder.

Onun için, “Zikrullahı çoğaltan münafıklıktan beraet etmiş olur, münafık değildir.” deniliyor.

Şimdi bu devirde birtakım şeyler moda oldu. Hattâ ilâhiyattahsili, dintaahsili yapmış insanlarda bile belirdi bunlar... Zikrin karşısında... Zikri Kur'an emrediyor, zikri Rasûlullah emrediyor; hadis-i şeriflerde var, ayet-i kerimelerde var... Yine bu zikrin karşısında, zikredenlerin hasmı, zikredenlere düşman... Böyle şey olmaz! Müslüman sak, Kur'an'a uyacağız, hadis-i şerife ittibâ edeceğiz. Öyle Peygamber Efendimiz'e, Kur'an-ı Kerim'e aykırı gide gide müslümanlık olmaz! Bunu hatırlatıyorum.

Allah'ın zikrini çok yapın, her zaman yapın! Ne olacak, meselâ yolda yürüyorsunuz, yapılacak başka ne var?.. Kalbinizden, dilinizden Allah Allah diye Allah'ı zikredin!.. Meselâ çalışıyorsunuz; eliniz kârda, gönlünüz yarda olsun; dilinizle, gönlünüzle Allah'ı zikredin!..

Hanım mutfakta çalışıyor, yemek yapıyor; diliyle Allah'ı zik- retsin!.. Örgü örüyor; diliyle Allah'ı zikretsin!.. Allah'ı çok zikredin ki, münafıklıktan beraet edebilesiniz aziz ve sevgili kardeşlerim!..

e. Hediyeyi Kabul Etmek

Sonuncu hadis-i şerifi okumak istiyorum. Enes RA'dan bu hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁹

مَنْ أَكْرَمَهُ أَخُوهُ الْمُسْلِمِ فَلْيَقْبَلْ كَرَامَتَهُ، فَإِنَّهَا

هِيَ كَرَامَةُ أَهْلِهَا فَالْ تَرُدُّوْا عَلَى أَهْلِهَا كَرَامَتَهُ

(كر. وابن الل، وأبو سنعميم عن أسنس)

RE. 408/10 (*Men ekramehû ehühû'l-müslimü felyakbel kerâmetehû, feinnemâ hiye kerâmetu'llâhi felâ teruddû ale'llâhi kerâmeteh.*)

Burada kelimeleri izah edelim:

(*Men ekramehû ehühû'l-müslimü*) “Her bir kimse ki, ona bir müslüman kardeşi bir ikramda bulunmuş, müslüman kardeşi ona bir hediye vermiş; (*felyakbel kerâmetehû*) onun ikramını o kabul etsin!”

Meselâ; arkadaşı kendisine bir kalem vermiş, gönül almak için yarım elma vermiş, işte bir tavır, bir davranış, bir sevgi işareti küçük büyük bir ikramda bulunmuş; (*felyakbel kerâmetehû*) onun ikramını kabul etsin!

⁹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.601, no:5889; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.300; İbn-i Asakir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.171; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.299, no:25491; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.47, no:21457.

Keramet, ikram demek... Peki evliyâullahın da kerameti var, one demek?.. O da o evliyâullaha Allah'ın ikramı demek. Onun için keramet denmiş. Kerametın bu mânâsını bilirse, insanın kerameti anlaması daha kolay olur.

Bazıları kerameti ikram ediyorlar:

“—Olur mu böyle şey?..”

Olur, Allah ikram ederse, Allah'ın ikramı olduğu için olur.

“—E canım eskiden olmuş, şimdi de olur mu?..”

Eskiden de olur, şimdi de olur, ileride de olacak... Keramet, Allah'ın ikramıdır, Allah dilediği kullarına ikram eder. Dilediđi kullarını öyle mükâfatlarına erdirir.

Arkadaşının kendisine ikramını kabul etsin! Neden?.. (*Feinnemâ hiye kerâmetu'llâh*) “Çünkü o Allah'ın ikramıdır.” O arkadaşı ona veriyor ama, Allah o arkadaşın gönlüne onu ilham ediyor, ona “Git şunu ver!” diye düşündürüyor, aklına onu getirtiyor. O da gidiyor arkadaşına o ikramı yapıyor. “Gönlümden geldi, içim istedi, sana şunu veriyorum. Al kardeşim, hediyem olsun!” filân diyor. Neden?.. Allah ona yaptırtıyor.

Biliyorsunuz:

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

(الْإِسْتِثْنَاءُ: ۳۰)

(*Ve mâ teşâûne illâ en yeşâa'llâh*) [Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.] (İnsan, 76/30) Allah istemezse, bir şeyi istemek bile elimizde değil... İsteten Allah, gönderen Allah... O vasıta oluyor, sebep oluyor; müsebbib-i hakîkî Allah-u Teâlâ Hazretleri oluyor. Onun için, o Allah'ın ikramıdır diyor Peygamber SAS Efendimiz.

“Kime bir müslüman kardeşi bir hediye verirse, bir ikramda bulunursa, o ikramı, o hediyeyi kabul etsin; çünkü o Allah'ın hediyesidir, ikramıdır. (*Felâ teruddû ale'llâhi kerâmeteh*) Allah'ın gönderdiği ikramı geriye reddetmeyin, kabulden kaçınmayın; kabul etmeyip de reddetme durumuna düşmeyin!” buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz..

Niye böyle oluyor acaba, niye ikramı reddetmemek gerekiyor?.. Çünkü ikram, müslümanlar arasında sevginin işaretidir. Seven insan sevdiğine ikramda bulunur. İkincisi; olmayan sevgiyi de hasıl eder. İnsan sağa sola ikram ede ede, kendisine düşman insanlar bile dost olur, onu sevmeğe başlar. İkrâm sevgi hasıl eder.

Sevgi de önemli bir şey.. Dinin önemli amaçlarından birisi, insanlar arasında sevginin yayılması, sevgi bağlarının kuvvetlenmesi... Onun için ikramı birisi alacak.

“—O bana bu ikramı verdi, ben ona medyun-u şükran oldum.”

Tabii olacaksın, elbette medyun-u şükran olacaksın, teşekkür edeceksin!

“—Altında kalmak istemiyorum o ikramın!”

Tabii altında kalma, sen de ona bir ikramda bulun; böylece aranızda sevgi, muhabbet artsın!..

Ama bazıları ikramı çok haşin bir şekilde kaba saba yapıyorlar. Ben beğenmiyorum. Sen götürüyorsun, bir şey veriyorsun birisine... Hemen, “Yok, teşekkür ederim!” diyor. Sen al filân diyorsun, alıyor, hemen sağına soluna bakınıyor, cebinden kalemini çıkarıyor, “Bu da senin olsun!” diyor.

Dur bakalım mübarek, hemen öyle karşılıklı takas usûlü gibi, böyle ikram bana biraz garip geliyor. Onu aklında tutarsın, “Bu kardeşim bana ikram etmişti.” dersin, bir vesile ile, yumuşak güzel bir tarzda sen de ona ikramda bulunursun.

Burada bir seyahat yaptık, aile eğitim çalışmalarını nerede yaparız diye bir yere gittik. Dağ başında güzel, manzaralı bir araziye gittik. Orada bir İngiliz perişan, hırpani yaşıyor. Robenson Crusoe'nin gemiden kurtulup, adaya çıkıp da orada perişan yaşadığı gibi, dağ başında tek başına yaşıyor. Haline baktık, acıdık. Ben arkadaşlara eğildim:

“—Şuna bir ikramda bulunsak, ne yapabiliriz?” dedim.

Yoldan portakal almıştık, bir paket, şöyle üç-beş kiloluk... Portakalı arkadaş götürdü, ona verdi ama zarif bir şekilde verdi. Sebzeyi filân kendisi yetiştiriyor o arazide adam... Elması var, domatesi var, biberi var, lahanası var, maydanozu var... Dedi:

“—Her şeyiniz var ama gâlibâ portakalınız yok; buyurun!”

Adam da güldü, memnun oldu, aldı. Bir de verişin zarif olması önemli oluyor.

Duvardan bir levha düştü, herhalde söylediğim şeylerden etkilendi. Tıngırtıyı duyduysanız... Güzel bir mâdenî levha, kırılma yok, madenî bir levha...

Birbirimizi sevelim, birbirimize ikram edelim! Bakın eşyalar bile heyecana geliyor bu güzel sözlerden...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Allah sizi sevsin, Allah'ın sevgili kulu olun... Allah'ın sevgisi içinize yerleşsin. Ma'rifetullah, muhabbetullah Allah sizi erdirdi... Yunuslar gibi, evliyâullah büyüklerimiz, mürşid-i kâmillerimiz gibi siz de Allah'ın sevgisiyle dolup, Allah'ın sevgisiyle yaşayın... Allah'ın mükâfatlarına erin; evlâtlarınızla, yakınlarınızla beraber...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 06. 1998 - Brisbane / AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

